

Maciej Zborowski, adwokat i doradca podatkowy, Kancelaria Ożóg Tomczykowski Sp. z o.o.

Wodny „podatek” - reaktywacja

Dnia 2 sierpnia 2017 r. Prezydent RP podpisał ustawę z 20 lipca 2017 r. - Prawo wodne. Nowe przepisy implementują do polskiego porządku prawnego zasadę wynikającą z Dyrektywy 2000/60/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z 23 października 2000 r. ustanawiającej ramy wspólnotowego działania w dziedzinie polityki wodnej (tzw. „Ramową Dyrektywę Wodną”), streszczającą się w zdaniu „zanieczyszczający płaci”. Skutkowało to uchynieniem obecnie obowiązujących zwolnień z opłat za pobór wód dla potrzeb energetyki wodnej oraz dla potrzeb wytwarzania energii cieplnej lub elektrycznej. Pobór nowo wprowadzonych opłat będzie się odbywał na zasadach analogicznych do poboru podatków.

■ Zwińczenie długotrwałego procesu

Prace nad przepisami nowego Prawa wodnego, dostosowującymi prawo polskie do wymagań Ramowej Dyrektywy Wodnej, trwały od dłuższego czasu. Zapoczątkowano je już w parlamencie poprzedniej kadencji. W ubiegłym roku projekt był na wokandzie Stałego Komitetu Rady Ministrów, Komisji Prawniczej, a wreszcie Rady Ministrów. Miałem

przyjemność sygnalizować wówczas tę problematykę na łamach Nowej Energii (nr 4/52/2016).

W kwietniu 2017 r. rządowy projekt ustawy - Prawo wodne trafił wreszcie do Sejmu, zaś 2 sierpnia 2017 r. ustawa uchwalona przez parlament została podpisana przez Prezydenta RP. Nowa regulacja wdraża tzw. instrumenty ekonomiczne służące gospodarowaniu wodami, którymi są przede wszystkim opłaty za usługi wodne.

■ Dlaczego „podatek” od wody

Opłaty za usługi wodne, choć formalnie nie są określane mianem „podatku”, w rzeczywistości będą miały charakter świadczenia podatkowego. Będą to przecież świadczenia przymusowe i bezwrotne, zaś ich beneficjentem będzie szeroko rozumiane państwo, działające przez nowotworzone Przedsiębiorstwo Gospodarki Wodnej „Wody Polskie”.

Do ponoszenia opłat za usługi wodne odpowiednie zastosowanie będą znajdowały przepisy Ordynacji podatkowej zawarte w jej dziale III, zatytułowanym „Zobowiązania podatkowe”, zaś uprawnienia organów podatkowych będą przysługiwały Wodom Polskim, właściwym organom Inspekcji Ochrony Środowiska oraz gminom. Procedurę postępowania Wód Polskich będą określały przepisy Kodeksu postępowania administracyjnego. Sądowej weryfikacji zasadności ponoszenia opłat za usługi wodne będą dokonywały sądy administracyjne, a ich egzekucja będzie się odbywała w trybie administracyjnym.

■ Co konkretnie będzie „opodatkowane”

Przedmiotem podatku wodnego będą usługi wodne, rozumiane jako zapewnienie gospodarstwom domowym, podmiotom publicznym oraz podmiotom prowadzącym działalność gospodarczą możliwości korzystania z wód w zakresie wykraczającym poza zakres powszechnego, zwykłego oraz szczególnego korzystania z wód.

Powszechne korzystanie z wód przysługuje każdemu i służy zaspokajaniu zwłaszcza potrzeb osobistych, bez stosowania specjalnych urządzeń technicznych, w tym także do wypoczynku, uprawiania turystyki, sportów wodnych itp. Podobnie, zwykłe korzystanie z wód umożliwia zaspokajanie potrzeb własnego gospodarstwa domowego oraz gospodarstwa rolnego. Szczególnym korzystaniem z wód jest natomiast korzystanie w stopniu wykraczającym poza powszechne oraz zwykłe korzystanie z wód i obejmuje m.in. korzystanie z wód na potrzeby działalności gospodarczej.

Skoro więc usługi wodne służą zaopatrzeniu w wodę w przypadkach wykraczających poza powszechne, zwykłe i szczególne korzystanie z wód, służące głównie zaspokajaniu potrzeb osobistych i prowadzeniu działalności gospodarczej, to przyjąć należy, że podmiotami obciążonymi opłatami będą przede

wszystkim duże przedsiębiorstwa, które używają wody na skalę przemysłową, w ten sposób, że dokonują poboru wód podziemnych lub wód powierzchniowych.

■ Jaka konstrukcja opłaty

Opłata za usługi wodne za pobór wód składa się z opłaty stałej oraz opłaty zmiennej uzależnionej od ilości wód pobranych.

W przypadku sektora energetycznego, opłatę za pobór wód do celów elektrowni wodnych ponosi się wyłącznie za ilość energii elektrycznej wyprodukowanej w obiekcie energetyki wodnej, z wykorzystaniem wody pobranej zwrotnie oraz za pobraną bezzwrotnie wodę technologiczną nieprzeznaczoną wprost do produkcji energii elektrycznej. Natomiast opłatę zmienną za pobór wód do celów zapewnienia funkcjonowania systemów chłodzenia elektrowni lub elektrociepłowni ponosi się wyłącznie za różnicę między ilością wód pobranych do tych celów, a ilością wód z obiegów chłodzących elektrowni lub elektrociepłowni wprowadzanych do wód lub do ziemi.

Wysokość opłaty za usługi wodne zależy m.in. od ilości pobranej wody oraz od tego, czy pobrano wodę powierzchniową czy wodę podziemną, przeznaczenia wody, jej średniego niskiego przepływu z wielolecia (SNQ), przy czym wielolecie obejmuje co najmniej 20 lat.

■ Kto określi stawki opłat

Górne stawki opłaty stałej i zmiennej określają przepisy ustawy - Prawo wodne, zaś stawki jednostkowe w ramach limitów ustawowych określi Rada Ministrów w drodze rozporządzenia.

Przykładowo, opłata stała za pobór wód podziemnych do celów wytwarzania energii elektrycznej lub ciepłej dla instalacji posiadających w dniu wejścia w życie ustawy ważne pozwolenia wodnoprawne albo pozwolenia zintegrowane, wynosi nie więcej niż 500 zł na

dobę za 1 m³/s za określony w pozwoleniu wodnoprawnym albo w pozwoleniu zintegrowanym maksymalny pobór wód. Natomiast opłata zmienna za pobór wód do celów:

a) zapewnienia funkcjonowania systemów chłodzenia elektrowni i elektrociepłowni dla instalacji posiadających w dniu wejścia w życie ustawy ważne pozwolenia wodnoprawne albo pozwolenia zintegrowane, wynosi nie więcej, niż:

- 0,70 zł za 1 m³ różnicy między ilością wód podziemnych pobranych do tych celów, a ilością wód z obiegów chłodzących elektrowni lub elektrociepłowni - wprowadzanych do wód lub do ziemi;

- 0,35 zł za 1 m³ różnicy między ilością wód powierzchniowych pobranych do tych celów, a ilością wód z obiegów chłodzących elektrowni lub elektrociepłowni - wprowadzanych do wód lub do ziemi;

b) elektrowni wodnych - wyniesie nie więcej niż 1,24 zł za 1 MWh wyprodukowanej energii elektrycznej w obiekcie energetyki wodnej oraz nie więcej niż 0,35 zł za pobór bezzwrotny 1 m³ wody technologicznej nieprzeznaczonej wprost do produkcji energii elektrycznej.

Istotne jest, że wysokość opłat za usługi wodne ustala się według stawek tych opłat obowiązujących w okresie, w którym miało miejsce korzystanie z usług wodnych.

■ „Samoopodatkowanie” czy wymiar dokonany przez instytucję publiczną

Podmioty korzystające z usług wodnych, dokonujące poboru wód powierzchniowych lub podziemnych w ramach usług wodnych, będą ponosiły opłaty, których wysokość ustalą Wody Polskie.

O wysokości opłaty stałej zobowiązany dowie się z informacji rocznej, zawierającej m.in. sposób obliczenia tej opłaty. Opłatę będzie należało uiścić

na rachunek bankowy Wód Polskich w czterech równych ratach kwartalnych, nie później niż do końca miesiąca następującego po upływie każdego kwartału. Jeżeli zobowiązany do wniesienia opłaty nie wykona swojego obowiązku, właściwy organ Wód Polskich określi wysokość opłaty stałej w drodze decyzji. Złożenie odwołania od decyzji nie wstrzyma jej wykonania, co oznacza, że decyzja będzie natychmiast wykonalna.

Analogicznie będzie ustalana opłata zmienna. Również i w przypadku tej opłaty Wody Polskie poinformują o wysokości opłaty i sposobie jej obliczenia, przy czym okresem rozliczeniowym dla opłaty zmiennej będzie kwartał. Opłata zmienna powinna zostać uiszczona w terminie 14 dni od dnia doręczenia informacji, zaś w braku uiszczenia opłaty właściwy organ Wód Polskich określi wysokość opłaty w drodze decyzji. Przedmiotowa decyzja, tak jak w przypadku opłaty stałej, będzie natychmiast wykonalna, ponieważ złożenie odwołania nie wstrzymuje jej wykonania.

■ Czy będzie można się odwołać

Korzystający z usług wodnych, zobowiązany do ponoszenia opłat z tego tytułu, będzie mógł złożyć reklamację, jeden raz w okresie rozliczeniowym, jeżeli nie zgadza się z wysokością opłaty stałej lub zmiennej. W takim przypadku reklamację będzie należało złożyć do organu ustalającego wysokość opłat, przy czym w większości przypadków będą to Wody Polskie. Termin na złożenie reklamacji określono na 14 dni od dnia otrzymania informacji o wysokości opłat za usługi wodne. Istotne jest jednak, że złożenie reklamacji nie wstrzymuje obowiązku uiszczenia opłaty.

W razie uznania reklamacji za uzasadnioną, korzystający z usług wodnych otrzyma nową informację o wysokości opłat. Natomiast w razie nieuznania reklamacji, wysokość opłaty za usługi wodne zostanie określona w drodze decyzji, od której będzie przysługiwała skarga do sądu administracyjnego.

W związku z powyższym aktywność korzystającego w wykazywaniu, że wysokość opłat została błędnie ustalona, powinna koncentrować się na postępowaniu przed Wodami Polskimi, ponieważ sąd administracyjny będzie badał legalność decyzji Wód Polskich na moment jej wydania i nie przeprowadzi postępowania dowodowego.

■ Jaka egzekucja

Opłaty za usługi wodne będą podlegały przymusowemu ściąganiu w trybie określonym w ustawie o postępowaniu egzekucyjnym w administracji.

”

Opłaty za usługi wodne, choć formalnie nie są określane mianem „podatku”, w rzeczywistości będą miały charakter świadczenia podatkowego. Będą to przecież świadczenia przymusowe i bezzwrotne, zaś ich beneficjentem będzie szeroko rozumiane państwo, działające przez nowotworzone Przedsiębiorstwo Gospodarki Wodnej „Wody Polskie”

Oznacza to, że za egzekucję opłat będą odpowiedzialni naczelnicy urzędów skarbowych. Możliwość stosowania egzekucji administracyjnej w stosunku do podmiotów uchylających się od terminowego uiszczenia opłat, jest bardzo

prawdopodobna skoro decyzje określające ich wysokość będą podlegały natychmiastowemu wykonaniu.

■ Od kiedy „podatek” od wody

Pomimo kontrowersji pojawiających się w dyskursie publicznym i trudności w określeniu skutków wdrożenia opłat za usługi wodne, „wodna rewolucja” nie dokona się z dnia na dzień. Zgodnie z przepisami przejściowymi, wprowadzenie opłat za usługi wodne nie może stanowić podstawy do zmiany taryf (ogłoszonych publicznie cen i stawek opłat za zbiorowe zaopatrzenie w wodę i zbiorowe odprowadzanie ścieków), określonych na 2018 r. oraz 2019 r.

■ Ile to będzie kosztowało?

Zgodnie z oceną skutków regulacji opracowaną w toku rządowego procesu legislacyjnego, wpływy z opłat za usługi wodne w latach 2017-2028 wyniosą ok. 11,3 mld zł, a więc średnio 1,13 mld zł rocznie. Pozostaje mieć nadzieję, że koszty tych opłat nie utrudnią znacznie funkcjonowania branży elektroenergetycznej i ciepłowniczej oraz że zostaną należycie wykorzystane do utrzymania właściwego stanu infrastruktury wodnej.

■ Wnioski

Korzystający z wody w stopniu skutkującym obowiązkiem uiszczenia opłat za usługi wodne, a więc głównie duże przedsiębiorstwa z branży elektroenergetycznej i ciepłowniczej, dokonujące poboru wód dla wykonywanej działalności, staną od 1 stycznia 2018 r. w obliczu świadczenia o charakterze podatkowym, pobieranego w trybie administracyjnym. Miejmy nadzieję, że opłaty za wodę nie staną się narzędziem fiskalizmu, lecz będą rzeczywistie efektem przyjęcia zasady „zanieczyszczający płaci” i pozytywnie wpłyną na sposób gospodarowania wodami. □